

Antoni Munné-Jordà, pròleg del llibre *Nens de llet*

COM UN COP DE ROC LLANÇAT AMB MASSA TRAÇA

Els qui us hàgiu intrigat pel títol del llibre de damià bardera poch, *Nens de llet*, i hàgiu tingut el bon sentit de comprar-lo, si a més teniu el bon gust de saltar-vos aquest pròleg innecessari, quan comenceu a llegir aquests contes breus, suggestius, engrescadors, segurament ja deduireu que la llet de què es nodreixen els nens de llet de què parla bardera és la llet de la vaca cega: per poètics i per mutilats.

Poètics, amb un particular sentit de la poesia que fa que la realitat que descriu bardera tendeixi a seguir la literalitat del llenguatge i s'hi adapti, cosa que escapça la possibilitat de somni i de fugida seguint la forma dels núvols, que fa que al geni de la llàntia calgui demanar-li el contrari de la felicitat, que el manxol no pugui fer abraçades, que l'amic invisible sigui un condicionament posicional, i també fa que el noi que vol ser pirata es talli una cama i el que més que amb Peter Pan s'identifica amb el capità Garfi es llevi la mà. I això ens introdueix en aquest particular paisatge de mutilacions gojoses: una població de nens mutilats per gaudi, per joc, per diversió perversa, per experimentació, per vocació, fins i tot per amor de pare, en una sensacional metàfora dels esquinçaments morals, de les mancances anímiques, de la desolació i de la tristesa, de la solitud, perquè moltes de les mutilacions també són afectives, amb la galeria de nens orfes que trobarem a partir del primer relat. Fins i tots són mutilats els maniquins que volen suplir la mare.

Però al costat dels nens que mutilen nens, i sovint que es mutilen ells mateixos, també hi trobarem els nens que cusen nens, que enganxen dits tallats amb goma d'enganxar, que els sargeixen amb ofici, i que sovint són els mateixos que han causat les mutilacions, com en l'impressionant conte de la fusteria, o fins en la lliçó de responsabilitat del carnisser al conte de la mà: a l'univers de bardera no hi ha distincions morals entre la mutilació i la reparació, entre els

actes de crueltat i els actes d'amor que perpetren els seus nens de llet. Potser perquè sovint en realitat els actes de crueltat —i molts dels d'amor— són realment actes d'inconsciència, d'incapacitat d'entendre la circumstància de l'altre, a causa de l'egoisme propi, com en l'exemplar conte metafòric del pati; tot i que també trobarem actes perversos gratuïts, com el del germà de la nena del peix. Però fins i tot al domador que li canvia la vida perdre un braç a la gola del lleó, li torna a canviar la vida perdre l'altre braç als budells d'una màquina. Al capdavant «estar de llet» també vol dir tenir sort, i la sort és un concepte ambivalent, tant pot ser bona com dolenta: la sort i la companyia fan fer bona o mala via, expressa amb ambivalència el dir tradicional.

Però, tenen sort, els nens de llet de bardera? L'autor ens mostra, amb una estranya commiseració, sense cap mena de sadisme, una ronda macabra de cossos tendres, sovint asimètrics o deformats, apartats del recte model, condemnats a l'inacabable rodar del joc de les cadires, en què si bé n'hi ha, com ens diu, de menys afortunats, no deixa de donar-los noves oportunitats, ni que sigui de continuar rodant dins la sínia, cada cop que la música reprèn el moviment, esperant l'aturada vinent que ho capgirarà tot. El lector haurà de decidir si pensa que bardera tracta amb crueltat les seves criatures, enfrontant-les a situacions adverses, o si senzillament ens observa i després parla de tots nosaltres, com ens veu atrapats dins aquesta absurda roda de la fortuna que anomenem vida.

Perquè els textos són poètics i els personatges mutilats, com al preciós conte de la princesa que dóna al seu amor impossible fills de roba cosits per ella, però que un dia comencen a descosir-se, també sovint podem trobar els contes tristos i desolats. I és cert que n'hi ha que acaben explícitament malament, com el de la muntanya. Però, a la seva manera, molts dels personatges se'n surten. I fins i tot trobarem contes amb final positiu, com el del matrimoni de la ventafocs que ha perdut la sabata a cal psicòleg, i que fa de contrapunt al del captiu dins la seva fatal selva psicològica.

Però més sovint els contes no necessiten cap desllorigador ni positiu ni negatiu. No trobarem cap gran història de peripècies argumentals en aquest llibre

tan llegidor: bardera ens situa al moll de la qüestió amb les paraules justes, cap de sobrerera, i ens estalvia les complicacions excessives, perquè allò que vol és aprofundir la qüestió i que ens hi endinsem fins al fons. Tots són contes sintètics, resumits, essencials, condensats, descriptius d'una circumstància concreta, com el que presenta l'escena sorprenent dels gats. Potser amb la insinuació d'un final obert al prodigi, o no, com al suggeridor conte de fantasmes de la carretera, o amb la senzilla seguretat positivista de la guardiola. Fins i tot quan cap al final del llibre, al conte més llarg del volum, el de l'ocell, bardera es permet escriure un autèntic conte fantàstic cruel que Villiers hauria envejat. Però quan vol bardera també sap recollir tota una preciosa història en un sol paràgraf, com en el bellíssim text del rellotge. I fins i tot el relat més curt, el del pessebre, el podríem considerar quasi com un acudit rodó; això sí, d'un humor tirant a negre. Maragall també en va tenir prou amb vint-i-tres versos per a descriure la situació trasbalsadora de «La vaca cega», que senzillament de primer avança d'esma i després se'n torna vacil·lant pels camins inoblidables, però ens deixa atrapats al mig, sols dins el silenci dels prats, orfes de llum.

Dins un llibre de contes que al·ludeix els nens, no és estrany que també hi trobem ressons i capgiraments dels contes clàssics. Així, bardera esventra les costures de les rondalles tradicionals i ens presenta un final sanguinolent per a la de la Caputxeta, una sorpresa meravellosa per a la Ventafocs, una recaiguda per a la Blancaneu, uns propòsits malfeiners per als tres porquets, relativitza la condemna de la fada de bateig, desmitifica el dilema del príncep per casar, i la seva bèstia no necessita cap bella per a redimir-se.

Però no tots els contes són literalment de nens, també n'hi ha que són de nens que s'han fet grans: n'hi ha de vells, de vidus, de morts embalsamats, de nines inflables, d'home-llop, de jutge absurd, tots plegats criatures indefenses que també van ser nens de llet algun dia. Com el possible vampir que serva les dents de llet. I bardera ens reserva per al final el contundent relat simbòlic de la ciutat, inquietant i desesperançat, el millor tancament per a un llibre tan ric de significats.

També és significant que aquest sigui el setè llibre de damià bardera poch a la col·lecció «La Cram» de l'editorial El Cep i la Nansa, la setena col·laboració amb el benemèrit i arriscat editor Francesc de P. Mestres i els col·laboradors i continuadors. Vol dir que amb tantes vegades tots plegats no n'han quedat escaldats, que volen reincidir. I també vol dir més coses. El primer llibre va ser l'abril de 2010, i des del novembre de 2011, cada tardor, amb les fulles seques i les castanyes, amb les campanades de Tots Sants i l'empipador cerimonial del canvi d'horari, El Cep i la Nansa ens ofereix un nou bardera, l'autor més constant de la col·lecció. Un nou fruit de l'afortunat trobament d'autor i editor, com el de Verne i Hazel o el de Folch i Bagunyà, que tants bons fruits van donar; i que també ara i aquí dóna, amb llibres fets, ara el llibre fet i esperem que anys a venir llibres per fer. I és una sort per als lectors, que després d'aquest volum de bardera segur que en voldreu més amb urgència, i si no teniu paciència d'esperar l'any vinent ja sabeu que n'hi ha sis més del mateix format que us esperen al prestatge per a fornir-vos noves dosis.

Perquè de segur que sortireu afectats, addictes, de la lectura d'aquests contes breus, cenyits, contundents com un maragallà cop de roc llançat amb massa traça.